

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 49.

V Ljubljani, 7. grudna 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izbaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: O nadaljni izobrazbi učiteljice in njeno delovanje izven šole. — Naš denarni zavod. — „Slovansko sroč“. — Učiteljstvu in učiteljskim društvom v preudarek. — Šolska mladina in zobje. — † Francišek Borštnik. — Iz naše organizacije. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

O nadaljni izobrazbi učiteljice in njeno delovanje izven šole.

Poroča Dragica Pavšičeva.

Izobrazba je vir moči in napredne zmage.

O učiteljski kandidatinji, ki je pravkar ostavila učiteljske in srečno prebila svoj rigoroz, vendar ne bo kdo mislil ali celo trdil, da ni izobrazena. Saj ima v rokah dokaz, da ji je glava polna najrazličnejše vede. Zakaj bi se tedaj ta izobrazena cvetka, polna idealizma in domišljavosti — češ: kako sem učena! — ne povzdignila nad družbo, med katero jo je zanesla usoda! Saj poznate ono kmetiško inteligenco, ki je največkrat edina, s katero more ljudskošolska učiteljica občevati, ako se noče dolgočasiti po uradnih urah v svoji samotni celici. Semintja je tudi na kmetih kaj finejše gospode ali celo modernih blazirancev, ki pa ravno zaradi svoje elite ali cvenka gledajo le iz viška na uboge „šumaštre“, posebno še na mlade in lepe učiteljice. To je že stara pesem, da si te s pravico mladosti in lepote kaj kmalu osvoje — seveda za prehodni čas — simpatije inteligentnega moškega sveta. Nekoliko prisotnosti duha in uglajene govornice — pa je zabavno v družbi; za katero se ni treba učiteljicam še posebej izobraževati. Šola je mogoče v redu, drugače pa je prijetno izbrano se oblačiti, se v svobodnem času zabavati, čitati Marlitovo in prevode najmodernejših francoskih romanov. Marsikatera učiteljica si celo misli: „Šole sem se naveličala, toda za silo me živi; svobodni čas je pa moj, in zakaj bi se ne zabavala, mogoče me pa vendar doleti sreča, da dobim primerno partijo!“

In ko je tudi usposobljenostni izpit srečno pri kraju, je učiteljica zadovoljna, da je končno rešena (svojih) šolskih knjig, saj za „abece“ se zahteva čisto preveč. Odslej se bo živelo komodno, mirno in zabavno v pričakovanju boljših časov. Kako fino ročno delo in vaški klač odganja še morebiti dolgčas, ki bi se hotel semintja prikrasti v to enakomerno brezdelnost.

To so one gospice, ki smatrajo učiteljski stan za nekako gosposko oskrbovalnico, ki so učiteljice le po imenu, zato ker jim življenjske razmere ne kažejo drugače. Take učiteljice ne vedo ali nočejo vedeti, da nalaga šola učitelju odgovornost v veliko večji meri kot kak drugi stan. Drugi uradniki se bavijo

z mrtvimi akti, učitelju se je pa baviti z živimi otroškimi dušami, ustvarjati značaj prihodnji generaciji.

Učitelj živi med ljudstvom, zaradi njega in zanj. Ljudskemu blagru bodi posvečeno vse njegovo dejanje in nehanje, mišljenje in delovanje. Ako pa hoče uspešno vršiti svojo nalogo, mora znati dobrodejno vplivati ne le na mladi naraščaj med šolskimi stenami, temveč posvetiti mora svoje delovanje narodu tudi zunaj šole, vplivati tudi na odraslo mladino in starše, sploh na ljudstvo. Zato pa mora biti učitelj vsestransko izobražen človek. Izkušnje mu je treba. Ne zadostuje mu v šoli pridobljena naobrazba.

Poznanje ljudstva in razmer, v katerih živi, poznanje življenja samega je velika umetnost, ki se ji mora učitelj posvetiti ob vstopu v javnost. Ta ga bo od dne do dne izpopolnjevala ter ga prestvarila v celega moža. Tudi mlada učiteljica ne sme zaostati za svojim moškim tovarišem. Tudi njo čaka v življenju ista borba, potrebovala bo istega znanja, iste samostalnosti. Tudi ona mora biti vzorna, vrla žena.

Ne smatra se učiteljem samo oni, ki ima neizogibno potrebna izpričevala in seznanja otroke s prvotno vedo, ampak oni, ki zna tudi izven šolske sobe vplivati odgojevalno na ljudstvo in mu koristiti s svojim znanjem. S ponosom smemo trditi, da se večina učiteljev zaveda resnobe svojega poklica in tudi med učiteljicami je dovolj častnih izjem, ki gotovo ne zaslužijo, da jih uvrstim med one gospice, ki se v svojem egoizmu brigajo samo za zabavo, lepoticje, romane in koketnost.

Tem v obrambo naj velja, da je mladost norost, die Jugend muß sich austoben, bodisi potem moška ali ženska, in šele, ko so prebita ona norostna leta, se marsikdo zave, da ni naše življenje praznik, da je naše življenje delaven dan, da ne smemo živeti samo zase, ampak za občni blagor in napredek. Neobhodno je torej treba nadaljne izobrazbe vsakomur, zakaj kdor ne napreduje — ta nazaduje, kar velja še za najbolj učenega človeka.

V izpodbuden zgled so nam v tem smislu nekateri učiteljski kolegi, ki sami dobro poznajo socialnost in kulturnost sedanjega časa „Polni naprednega duha navdušeno bude ljudstvo po društvih in shodih do pravega spoznanja in iz narodnega spanja.

Prekrasen zgled imamo v zadnjem času v ruskih revolucionarkah. Dvomim, da bi katera Slovenka mogla tekrovati junastvu Marije Špiridovne, narodno-verske mučenice. Od nas učij

teljice sicer ne zahtevajo krvnih žrtev, vendar bi morale posnemati moderne napredne prvoborilke slovanskih in drugih svetovnih narodov. Koliko slavnih imen poznajo že avstrijske Nemke! Ali čitate „Neues Frauenleben“, njihov mesečnik, ki ga izdaja Augusta Fickert na Dunaju?

Vse se zaveda in organizira, le slovenske učiteljice, in me Primorke v prvi vrsti, spimo spanje pravičnega. Ni čuda torej, ako se nam v „Uč. Tov.“ toliko očita brezdelnost zunaj šole in da ne zaslužimo z moškimi istega plačila — seveda krivično, zakaj Slavica*) je dokazala, da še noben učitelj ni bil plačan za izvenšolsko delo. — Toda „Dolžan ni samo, kar veleva mu stan; kar more, to mož je storiti dolžan“. Zato roko na srce! Sprejmimo to očitje kot zaslužen in poboljšajmo se! Ravno me učiteljice bi bile po svoji izobrazbi in po zmožnosti se dalje naobraževati najbolj sposobne poučevati preprosto ljudstvo, posebno pa žensko mladino in mlade žene z besedo, z zgledi, s predavanjem, s primernimi spisi, sploh z direktnim in indirektnim poukom dovesti ženstvo svojega okoliša do zavednosti in naprednosti po navodilu gdč. E. Žerjavovec, ki ga nam podaja v 15. let. št. „Uč. Tov.“

Menim, da je čas že skrajšen v odpravo onih starokopitnih nazorov in predsodkov, kakor n. pr. da ni dostojno stopiti v javno delovanje brez običajnih gardedam ali zanesljivega spremljevalca. Kaj pa Američanke? Kako so one visoko spoštovane in kakšen ugled uživajo in koliko sijajnih zmag so si že priborile s svojimi javnimi nastopi! Pógum torej, vzdramimo se! Neustrašeno, trezno mišljenje, realna veda, izkušnja modrejših nam bodi vodilo v našem prihodnjem delovanju, v izboljšanje socialne bede in mračnega narodnjaštva posebno pri ženstvu na kmetih. Za boječe citiram izrek: „Niemand ist so mutig als der Furchtsame, wenn er erwacht“. Izobrazujmo se torej, učimo se iz strokovnih knjig vsaki ženi potrebne vede in znanosti. Nič nam ne bodi premalenkostno, kar more koristiti slovenski gospodinji doma in ženi v javnosti. Poznajmo temeljito vsa domača opravila ali bojujmo se tudi za politiško enakopravnost z moškimi. Ženstvo tvori večino zemeljskega prebivalstva. Dvomite tedaj o zmagi po stanovitem vojevanju?? Spoznajmo, da le, kjer vladata razumen mož in izobražena žena, se more govoriti o popolni in pravi vzgoji otrok bodočih naprednih državljanov. Pripravljajmo in gladimo tem pota, seznanjajmo jih že sedaj z življenjskim delokrogom, s katerim jim bo treba o svojem času računati.

Sezajmo pridno po knjigah, čitajmo časopise, zlasti ženske liste. Slovenke jih sicer še nimamo na izbiro. S „Slovensko Gospodinjo“ pa je storjen prvi korak v tem oziru, vrlo dober začetek je v gibanju slovenskega ženstva. Takoj, ko je „Slov. Gosp.“ s svojo prvo številko presenetila naše ženske kroge, si je pridobila vsestranske simpatije. Edini slovenski list te vrste obravnava in se zanima za vsestranske potrebe našega ženstva, posveča svoje prostore vzgoji, politiki, leposlovju, kuhinji in vsestranskim vprašanjem. Poleg tega pa je tako cen, da si ga lahko nabavi slehrna slovenska ženska. Naroden greh bi bil pa posebno za nas učiteljice, ako bi ga ne podpirale. Me imamo v prvi vrsti skrbeti, da si list zagotovi obstanek, da si ustvarimo iz mesečnika tednik, ki bodi glasilo vsega ženstva! Bodimo tedaj njega naročnice! S čitanjem tega lista opravljamo dvojno dobro delo: Prvič si bistrimo um z napredno gospodinjsko vedo in drugič podpiramo gmotno družbo sv. Cirila in Metoda. (Konec.)

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca listopada 1906 K 222.941.73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

„Slovensko srce“.

II.

Štatiške številke jasno dokazujejo, kako sijajne so šolske razmere v Istri, v oni Istri, kjer je prebivalstvo po ogromni večini slovansko, a kjer gospoduje nasilni Lah po zaslugi naše pravične c. kr. vlade in kjer bo še gospodoval v kljub novi obči volilni pravici po zaslugah onih velikih slovanskih poslancev, ki nosijo svoje „slovanstvo“ vedno le na jeziku a v srcu pa le dobrobit lastnega „jaz“.

Istra ima po uradni (?) štatiški 345.050 prebivalcev, in sicer 143.096 Hrvatov, 77.717 Slovencev in le 131.191 Italijanov in le malo, malo pešice Nemcev.

A ker politične razmere ne dovoljujejo, to je, ker se slovanski poslanci zaradi političnih in taktičnih potez zadovoljujejo, da vlada daje ljudstvu le toliko izobraževalnih sredstev, s pomočjo katerih se je le-to ljudstvo pospelo do onega duševnega nivoja, da slepo veruje političnim žonglerjem, imamo tu v slovanski Istri tako-le šolsko mizerijo.

Tri državne gimnazije: nemško v Pulju, hrvaško v Pazinu in laško v Kopru; dve realki: c. kr. nemško v Pulju in deželno laško v Pazinu. — Eno učiteljske — monsturne avstrijske politike — s hrvaškim, slovenskim in laškim oddelkom, kjer je pa nemščina v zadnjih treh letnikih učni jezik vseh glavnih predmetov. — Navtiška šola v Malem Lošnju je laška, izmed peterih obrtno nadaljevalnih šol je edino le ona v Kastvu hrvaška, istotako je edini ženski licej istrski v Pulju laški. Ljudskih šol je vseh v Istri 180 (uradno), in sicer 61 hrvaških, 22 slovenskih in 66 laških; 2 nemški državni šoli v Pulju in Opatiji in 2 nemški vojne mornarice v Pulju. Privatnih ljudskih šol, ki jih vzdržujeta „Lega“ in hrvaška družba sv. Cirila in Metoda, ne vpoštevamo.

Toda avstrijska vladna modrost dovoljuje privandranim Nemcem vse dobrote, odpira jim na široko svoj c. kr. državni možnjček, slovanskemu narodu pa dovoljuje edino le enorazrednice.

Nemški most do Adrije napreduje — slovanski Ceconiji si pa dele nagrade.

In solčna Gorica? Da, tu se bijejo krvavi boji po časnikih o trgovinskih napisih in voznih listih, a za slovensko ljudsko šolstvo se ni resno zavzel niden slovenskih goriških poslancev, zakaj „politične“ razmere ne dovoljujejo tega. — Slovenski oče-davkoplačevalec pošilja svojega otroka v „podturnsko šolo“ ali pa plačuj dvojni šolski davek deželni in zasebni, če hočeš, da se ti šola tvoj otrok v „Šolskem domu“. Zakaj ne pričakuj od zastopnikov, ki ne nosijo v svojem telesu očetovska sreča, da ti olajšajo pezo tvojih očetovskih skrbi, da ti omogočijo dohod

*) „Poglavje o učiteljici“. Glej 14 let. št. in dalje. Uredn.